

Excursierapport:

DE NOORDSE WOELMUIS, MICROTUS OECONOMUS (PALLAS),

OP NOORD-BEVELAND,

17 JAAR NA DE INVASIE VAN DE VELDMUIS, M. ARVALIS (PALLAS)

W. Ligtvoet

A. van Wijngaarden

02-07-84

Rijksinstituut voor Natuurbeheer

Leersum

Excursierapport

Object : Noordse woelmuis Datum : 27 en 28-06-'84
Locatie : Noord Beveland Waarnemers : Dr. A. van Wijngaarden
Kaartblad : 42 West, 42 Oost, 48 West, Drs. W. Ligtvoet
48 Oost

Tot begin 1967 kwam de Noordse woelmuis over geheel Noord Beveland voor (Van Wijngaarden 1959, Van Kasteel 1962). Geschikte biotopen waren : onbeweide dijk-hellingen, slootkanten, wegbermen, randen van kleiputten en kreken, inlagen en de drooggevalle schorren in het vroegere Veerse meer. Tevens werd de soort aangetroffen in de duintjes bij Kamperland en op aanspoelselhoekjes.

In 1967 koloniseerde de veldmuis Noord Beveland via de Zandkreekdijk (gesloten in mei 1960) en Veerse dam (gesloten in oktober 1962). Zoals verwacht (zie Van Wijngaarden 1969) werd de Noordse woelmuis uit vrijwel alle bovengenoemde biotopen verdreven (Horn & Tins 1969, Van Noort 1970, Van de Poelen 1974) en in 1979 werden op ca. 4000 valnachten nog slechts 11 exemplaren gevangen (Abrahams & De Ridder 1979). De soort bleek zich alleen te kunnen handhaven in vochtige (riet)vegetaties aan de rand van kleiputten en kreken, en in inlagen. Momenteel wordt gewerkt aan een artikel over de verdringing van de Noordse woelmuis door de Veldmuis op Noord Beveland, waarbij de resultaten van de bovengenoemde onderzoeken in 1959, 1962, 1969, 1970, 1974 en 1979 zullen worden geïntegreerd (Van Wijngaarden & Ligtvoet, in prep.)

Het doel van deze korte excursie was om enige aktuële informatie aangaande de huidige situatie van de Noordse woelmuis op Noord Beveland te verkrijgen. Hiertoe is op een zestal locaties waar in 1979 de soort nog is vastgesteld een inventarisatie met klapvallen uitgevoerd. Per locatie werden 30 klapvallen geplaatst, geaasd met peen.

Resultaten:

locatie	kaartblad	coördinaten	vangsten					
			S.min.	S.ar.	C.russ.	M.arv.	M.oec.	A.sylv.
1	42-55	43,2 - 402,2	-	-	3	-	3	-
2	42-55	43,1 - 402,2	-	-	-	2	-	-
3	42-55	42,8 - 402,4	-	1	-	-	-	-
4	42-55	41,6 - 402,0	-	-	3	-	-	-
5	48-14	38,5 - 395,3	1	3	-	-	-	1
6	48-17	51,3 - 397,7	-	-	-	-	4	-

Zie voor de beschrijving van de locaties Bijlage 1

De meetgegevens van de gevangen Noordse woelmuizen zijn opgenomen in Bijlage 2.

De Noordse woelmuis is nog slechts op twee van de zes locaties aangetroffen. Op één locatie (nr. 2) is de Veldmuis vastgesteld. In 1979 werd op deze locatie nog de Noordse woelmuis aangetroffen, een aanwijzing dat laatstgenoemde soort ook in het bemonsterde biotooptype (vochtige rietvegetaties langs oevers van kleiputten, kreken en inlagen) door de Veldmuis kan worden verdreven. De Noordse woelmuis werd wel gevonden op de aan locatie 2 grenzende locatie 1, waar ze in 1979 niet meer was vastgesteld.

In vergelijking met de voorafgaande inventarisaties is de relatieve dichtheid (= aantal individuen per 100 valnachten) in het bemonsterde biotooptype niet sterk afgenomen. Ten opzichte van 1979 is de relatieve dichtheid zelfs toegenomen:

jaar	aantal valnachten	aantal exemplaren	relatieve dichtheid
1959	140	?	?
1962	160	8	5,0
1969	260	12	4,6
1970	60	2	3,3
1974	200	10	5,0
1979	580	6	1,0
1984	180	7	3,9

Gekonkludeerd moet worden dat de Noordse woelmuis zich in de vochtige vegetaties langs kleiputten en oude kreken en in inlagen nog steeds heeft kunnen handhaven. Met een juist beheer van deze biotopen (géén beweiding) moet de soort ook in de toekomst voor Noord Beveland behouden kunnen blijven. De inlagen van de Anna Friso-polder, een reservaat gesticht mede ten behoeve van de Noordse woelmuis (Van Wijngaarden 1963), worden -nog steeds- zwaar beweid, zodat dit terrein ongeschikt is om als refugium voor deze woelmuissoort te dienen.

Literatuur:

- Abrahams, M. & M. de Ridder, 1979. De achteruitgang van *Microtus oeconomus* op Noord Beveland sinds de invasie van *M. arvalis* in 1967; stageverslag, RIVON.
- Horn, H. & G. Tins, 1969. Het binnendringen van de Veldmuis, *Microtus arvalis* Pall., op Noord Beveland; stageverslag. RIVON, Leersum, 15 p.
- Kasteel, J. van, 1962. Een onderzoek naar *Microtus oeconomus* op Noord Beveland en Schouwen-Duiveland; stageverslag. RIVON, Leersum, 42 p.

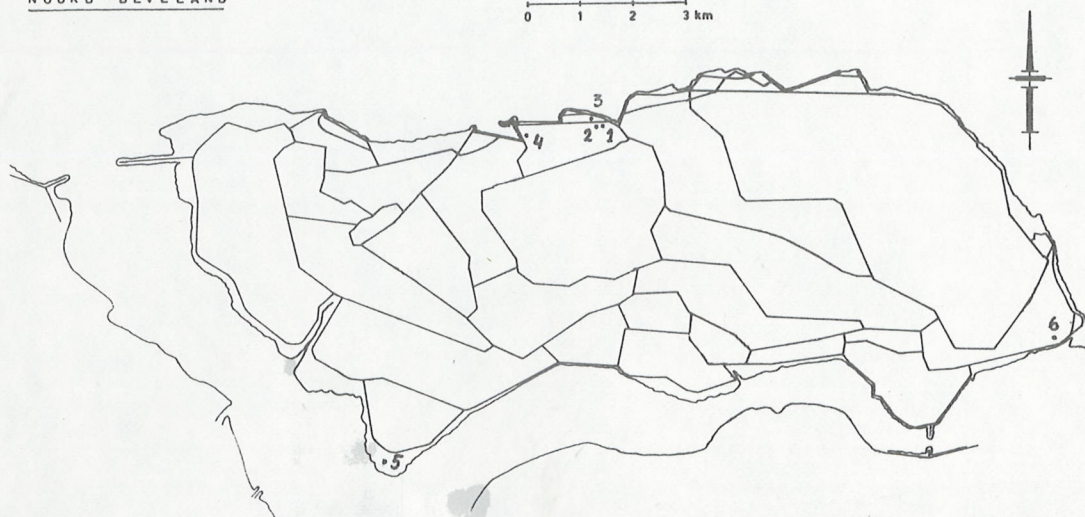
- Ligtvoet, W. en A. van Wijngaarden, in prep. (Influence of the common vole, *Microtus arvalis* (Pallas), upon the habitat selection of the root vole, *M. oeconomus* (Pallas), on Noord-Beveland island, The Netherlands).
- Noort, G.J. van, & F.A. van de Hoeven, 1970. Het verder binnendringen van de Veldmuis op Noord Beveland; stageverslag. RIVON, Leersum, 14 p.
- Poelen, M.A.J., 1974. De verdringing van de Noordse woelmuis door de Veldmuis op Noord Beveland; stageverslag. RIVON, Leersum, 38 p.
- Wijngaarden, A. van, 1959. De zoogdieren van Noord Beveland. De Levende Natuur 62: 211-216 en 237-239.
- Wijngaarden, A. van, 1963. Het eerste muizenreservaat in Nederland. Lutra 5, nr. 2,3.
- Wijngaarden, A. van, 1969. De Noordse woelmuis, *Microtus oeconomus* (Pallas) in Nederland; RIVON-rapport. RIVON, Leersum.

Korte beschrijving van de bemonsterde locaties

- Locatie 1. Oude dichtgegroeide kleiput in de NO-hoek van de Vlietepolder; geheel drooggevalle. Hoog opgaande vegetatie van riet (dominant), harig wilgeroosje, akkerdistel (verspreid) en enkele zegge-soorten.
- Locatie 2. Oude kleiput in de NO-hoek van de Vlietepolder (ten W van locatie 2), met nog open water. Vochtiger dan locatie 1: de vallen staan bijna dras. Hoog opgaande begroeiing van riet, brandnetel en wilgeroosje. Vuiler en eutrofer dan locatie 1; vroeger gebruikt als vuilstort.
- Locatie 3. Inlage ten N van de Vlietepolder: Oostnol. Natuurreservaatje in het bezit van het Zeelands Landschap. Hoogopgaande rietvegetatie met vrijwel geen ondergroei (enkele plakken mos); vochtige bodem: de vallen staan dras. Langs de dijken is het droger en neemt het aandeel watermunt, biezen en zegges toe.
- Locatie 4. Kleiput in de NW-hoek van de Vlietepolder, met nog open water ("klutenplasje"). Oever bestaat uit een vrij hoog opgaande rietvegetatie (tot ca. 1,5 m.) met veel gras. Hogerop, tegen de wegberm aan, sterk gegroeid met brandnetel.
- Locatie 5. Oostelijke oever van de kreek op de Goudplaat; open water aanwezig. Hoog opgaande rietvegetatie (tot ca. 2 m.) langs het water. Van het water af wordt de begroeiing graziger, met veel grassen en zegges, en verspreide pollen koninginnekruid. Bodem vochtig.
- Locatie 6. Oostelijke oever van de kreek in de Leendert- Abrahampolder; open water aanwezig. Oevervegetatie bestaat uitsluitend uit hoogopgaand riet. Rietstrook grenst aan een grazige dichte grasvegetatie (veel strooisel). De bodem is vochtig.

NOORD - BEVELAND

0 1 2 3 km

Meetgegevens van de zeven gevangen *M. oeconomus* exemplaren:

nr.	locatie	leeftijd	sexe	G	LL	ST	AV	embryonen
1	6	adult	♀	41,0	122,5	46,8	18,6	6
2	6	adult	♀	38,5	119,6	44,4	18,3	6
3	6	juveniel	♂	10,8	67,6	31,7	17,3	-
4	6	juveniel	♂	12,8	75,4	31,6	17,8	-
5	1	adult	♂	49,8	125,3	49,3	19,1	-
6	1	adult	♀	36,0	106,6	42,3	17,9	5 "
7	1	adult	♂	49,2	123,1	48,4	18,8	-

"Gewicht van de 5 embryonen: 4,8 gram; lengte van een embryo: 15,6 mm.

G : gewicht in grammen.

LL: lichaamslengte in mm.

SL: staartlengte in mm.

AV: achtervoetlengte (excl. teennagels) in mm.